

σπάω

σπάω κ. **σπάζω** κ. **σπάνω**, ρ. [*<αρχ. σπάω-ῶ*], σπάζω, σπάω. **1.** φεύγω, εξαφανίζομαι: «θα ῥθω μαζί σας, αλλά, μόλις δω τα σκούρα, θα σπάσω». (Λαϊκό τραγούδι: *μόλις μάθαν τ' όνομά μου, **σπάσανε** από μπροστά μου*). **2.** καταστρέφω, διαλύω κάτι: «μπήκε αγριεμένος μέσα στο μαγαζί κι έσπαζε ό,τι έβρισκε μπροστά του || κάποια στιγμή αφαιρέθηκε κι έσπασε τ' αυτοκίνητο πάνω σ' ένα δέντρο». (Λαϊκό τραγούδι: *και μπαμ και μπουμ τις πιστολιές ξεσήκωσε τις γειτονιές κι **έσπασε** δυο μπορντέλα*). **3.** δεν αντέχω άλλο, δεν αντέχω περισσότερο, λυγίζω, υποκύπτω: «μια βδομάδα στην Ασφάλεια, με τόσο ξύλο που έφαγε, έσπασε ο άνθρωπος και τα μαρτύρησε όλα». (Τραγούδι: *ξέρω πάντα να κρατάω μέτωπο ψηλά, έμαθα να μη λυγίζω, μα θα **σπάσω** πια*). **4.** γίνομαι αδύναμος, ατονώ, εξαντλούμαι: «τόσα χρόνια στη μαύρη ξενιτιά, έσπασε ο άνθρωπος». **5.** αθετώ, παραβαίνω: «σπάω το συμβόλαιο || σπάω τη συμφωνία». **6.** (στη γλώσσα του χαρτοπαγνίου) χωρίζω την τράπουλα σε δυο μέρη για να αρχίσει το παιχνίδι: «ποιος θα σπάσει τα χαρτιά για να μοιράσω;». Συνών. *κόβω (17)*. **7.** (για τάβλι) βγάζω πούλι μου πάνω από πιασμένο αντίπαλο πούλι: «πρέπει να σπάσω, γιατί δε με συμφέρει να παίξω άλλο πούλι». **8α.** στην προστακτ. αορ. **σπάνε!** ή **σπάσε!** (απειλητικά ή προειδοποιητικά) φύγε! εξαφανίσου! γρήγορα, γιατί διαφαίνεται κάποιος κίνδυνος: «σπάσε, γιατί έρχονται να σε πιάσουν οι μπάτσοι». (Λαϊκό τραγούδι: *βρε μάγκα, **σπάσε** και κάνε πέρα, δε σε γουστάρω, δε σ' αγαπώ· άσε τα λούσα και τη φοβέρα κι εγώ μαζί σου δεν περπατώ // τσίλιες, **σπάστε**, άσ' το ζάρι, και μας πήρανε χαμπάρι, θα πλακώσουν κουμπουράδες, θα μας πάρουν τους λουλάδες*). **β.** (απειλητικά ή υποτιμητικά) γκρεμοτσακίσου! ξεκουμπίσου! άδειασέ μου τη γωνιά(!): «σπάσε, μωρ' αδερφάκι μου, γιατί δεν αντέχω άλλο τη γκρίνια σου! || σπάσε, ρε παιδάκι μου, αφού δε σε κάνω κέφι!». (Λαϊκό τραγούδι: *σε βαρέθηκα και **σπάσε** και τα μου 'πες σου 'πα άσε, όλο θα και θα και θα, σπάσε βρε παραμυθά*). Συνών. *δίνε του! / κόβε! ή κόψε! / στρίβε! ή στρίψε!* (Ακολουθούν 124 φρ.).

- αν σπάσει ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), βλ. λ. [διάβολος](#).

- αν σπάσει το γυαλί, βλ. λ. [γυαλί](#).

- δε γίνεται ομελέτα, χωρίς να σπάσεις αβγά, βλ. λ. [ομελέτα](#).

- δέντρο που λυγά, δε σπάζει, βλ. λ. [δέντρο](#).

- έσπασα το κεφάλι μου (για) να..., βλ. λ. [κεφάλι](#).

- έσπασα τα τηλέφωνα, βλ. λ. τηλέφωνο.

- έσπασα το τηλέφωνο, βλ. λ. τηλέφωνο.

- έσπασαν κεφάλια, βλ. λ. [κεφάλι](#).

- έσπασαν οι δουλειές ή έσπασε η δουλειά, βλ. λ. δουλειά.

- έσπασαν τ' αφτιά μου, βλ. λ. αφτί.

- έσπασαν τα γόνατά μου, βλ. λ. [γόνατο](#).

- έσπασαν τα νερά της, (για έγκυες), βλ. λ. νερό.

- έσπασαν τα νεύρα μου, βλ. λ. νεύρο.

- έσπασαν τα τηλέφωνα, βλ. λ. τηλέφωνο.

- έσπασε η βιτρίνα, βλ. λ. [βιτρίνα](#).

- έσπασε η γκίνη ή έσπασε η γκίνη μου, βλ. λ. [γκίνη](#).

- έσπασε η γρουσουζιά ή έσπασε η γρουσουζιά μου, βλ. λ. γρουσουζιά·
- έσπασε η δουλειά, βλ. λ. δουλειά·
- έσπασε η καρδιά μου, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- έσπασε η κίνηση, βλ. λ. κίνηση·
- έσπασε η κλωστή, βλ. λ. [κλωστή](#)·
- έσπασε η παρθενιά μου, βλ. λ. [παρθενιά](#)·
- έσπασε η παρθενιά της, βλ. λ. [παρθενιά](#)·
- έσπασε η χολή μου, βλ. λ. χολή·
- έσπασε ο αέρας, βλ. λ. [αέρας](#)·
- έσπασε ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), βλ. λ. [διάβολος](#)·
- έσπασε ο κρίκος, βλ. λ. κρίκος·
- έσπασε ο πάγος, βλ. λ. πάγος·
- έσπασε όλα τα ρολόγια, βλ. λ. ρολόι·
- έσπασε σαν τσόφλι, βλ. λ. τσόφλι·
- έσπασε τα μούτρα του, βλ. λ. [μούτρο](#)·
- έσπασε τη μούρη του, βλ. λ. μούρη·
- έσπασε το γυαλί, βλ. λ. [γυαλί](#)·
- έσπασε το θερμόμετρο ή έσπασαν τα θερμόμετρα, βλ. λ. [θερμόμετρο](#)·
- έσπασε το κεφάλι του, βλ. λ. [κεφάλι](#)·
- έσπασε το κρύο, βλ. λ. κρύος·
- έσπασε το μέτωπο, βλ. λ. μέτωπο·
- έσπασε το πιστόνι, βλ. λ. [πιστόνι](#)·
- έτσι και σπάσει ο διάβολος το πόδι του (το ποδάρι του), βλ. λ. [διάβολος](#)·
- η γλώσσα του σπάει κόκαλα, βλ. λ. [γλώσσα](#)·
- η καρδιά μου πάει να σπάσει ή πάει να σπάσει η καρδιά μου, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- η καρδιά μου πήγε να σπάσει, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- η στάμνα πολλές φορές πάει στη βρύση και μια φορά σπάει, βλ. λ. [στάμνα](#)·
- θα σου σπάσω τα μούτρα, βλ. λ. [μούτρο](#)·

- θα σου σπάσω τα παΐδια, βλ. λ. παΐδι·
- θα σου σπάσω τα πλευρά, βλ. λ. [πλευρό](#)·
- θα σου σπάσω τα πόδια ή θα σου σπάσω το πόδι, βλ. λ. [πόδι](#)·
- θα σου σπάσω τα χέρια ή θα σου σπάσω το χέρι, βλ. λ. χέρι·
- θα σου σπάσω τη μούρη, βλ. λ. μούρη·
- θα σου σπάσω το κεφάλι, βλ. λ. [κεφάλι](#)·
- θα σπάσει η φούσκα μου, βλ. λ. φούσκα·
- κάτι έσπασε μέσα μου, βλ. λ. [μέσα](#)·
- μη μας σπας τ' αρχίδια ή μη μου σπας τ' αρχίδια, βλ. λ. [αρχίδι](#)·
- μόλις βγήκε, ο Θεός έσπασε το καλούπι, βλ. λ. καλούπι·
- μου 'σπασε τ' αφτιά, βλ. λ. αφτί·
- μου 'σπασε τα νεύρα, βλ. λ. νεύρο·
- μου 'σπασε τα τύμπανα, βλ. λ. [τύμπανο](#)·
- μου 'σπασε τη χολή (μου), βλ. λ. χολή·
- μου 'σπασε τη μύτη, βλ. λ. μύτη·
- μου 'σπασες τ' αρχίδια, βλ. λ. [αρχίδι](#)·
- μου τα 'σπασες (ενν. τ' αρχίδια), βλ. φρ. μου 'σπασες τ' αρχίδια·
- μου τη σπάει, το άτομο ή η κατάσταση για την οποία γίνεται λόγος με εκνευρίζει, μου χαλάει το κέφι: «αν έρθει κι ο τάδε εγώ δεν έρχομαι, γιατί μου τη σπάσει». (Τραγούδι: ήταν όμως και μια φάση που μπορούσε να στη σπάσει // κάθε φορά που σου μιλάω για καλό σου ο φουκαράς, γιατί μου τη σπας, γιατί μου τη σπας (Λαϊκό τραγούδι)·
- μου την έσπασε, το άτομο ή η κατάσταση για την οποία γίνεται λόγος, με εκνεύρισε, μου χάλασε το κέφι: «μόλις είπε εκείνη τη βλακεία, μου την έσπασε || μόλις άρχισαν να καβγαδίζουν, μου την έσπασαν και σηκώθηκα κι έφυγα»·
- μπορώ να σπάσω αβγά, βλ. λ. αβγό·
- να σπάσεις το πόδι σου! βλ. λ. [πόδι](#)·
- ο ακαμάτης δεν τρώει τ' αμύγδαλα, για να μην τα σπάσει, βλ. λ. [ακαμάτης](#)·
- ο γύφτος, ώσπου να χαρεί, έσπασε το νταούλι, βλ. λ. [γύφτος](#)·
- όταν χτυπιούνται δυο σταμνιά, ένα απ' τα δυο θε να σπάσει, βλ. λ. σταμνί·
- ό,τι λυγίζει δε σπάει, βλ. λ. [ό,τι](#)·

- πάει να σπάσει το κεφάλι μου, βλ. λ. [κεφάλι](#).
- πήγε η καρδιά μου να σπάσει ή πήγε να σπάσει η καρδιά μου, βλ. λ. [καρδιά](#).
- σιγά μη σπάσεις τ' αβγά! βλ. λ. αβγό.
- σπάει αβγά, βλ. λ. αβγό.
- σπάει αρχίδια, βλ. λ. [αρχίδι](#).
- σπάει και το λαμπόγυαλο, βλ. λ. λαμπόγυαλο.
- σπάει καρύδια, βλ. λ. καρύδι.
- σπάει κόκαλα, βλ. λ. κόκαλο.
- σπάει ταμεία, βλ. λ. ταμείο.
- σπάσ' ένα τσιγάρο, βλ. λ. τσιγάρο.
- σπάσ' τα! (ενν. τα φύλλα της τράπουλας), κόψε την τράπουλα για να αρχίσει το παιχνίδι.
- σπάσ' τα! ή σπάσ' τα όλα! (ενν. τα πιάτα, τα ποτήρια, τα μπουκάλια), επιφώνημα ενθουσιασμού από άνθρωπο που ήρθε σε μεγάλο κέφι κατά τη διάρκεια γλεντιού, ιδίως στα μπουζούκια. (Λαϊκό τραγούδι: με τρελαίνεις, με πεθαίνεις με τον όμορφο χορό, **σπάσ' τα όλα**, σπάσ' τα όλα κι όλα τα πληρώνω εγώ).
- σπάσ' τα Μαρία! βλ. λ. Μαρία.
- σπάσ' τα Μαριώ! βλ. λ. Μαριώ.
- σπάω επιταγή, βλ. φρ. σπάσιμο επιταγής, λ. σπάσιμο.
- σπάω καπνό, βλ. λ. [καπνός](#)².
- σπάω κέφι, βλ. λ. κέφι.
- σπάω νταλκαδάκι, βλ. λ. νταλκάς.
- σπάω πιάτα, βλ. λ. [πιάτο](#).
- σπάω πλάκα ή σπάω την πλάκα μου, βλ. λ. [πλάκα](#).
- σπάω ρεκόρ ή σπάω το ρεκόρ, βλ. λ. ρεκόρ.
- σπάω στη δουλειά, βλ. λ. δουλειά.
- σπάω τα δεσμά (ενν. του γάμου), βλ. λ. [δεσμά](#).
- σπάω τα δεσμά ή σπάω τα δεσμά μου, βλ. λ. [δεσμά](#).
- σπάω τα σίδερα, βλ. λ. σίδερο.
- σπάω τη μέση μου, βλ. λ. μέση.
- σπάω τη σιωπή μου, βλ. λ. σιωπή.

- σπάω τη συμφωνία, βλ. λ. [συμφωνία](#).
- σπάω την γκίνια ή σπάω την γκίνια μου, βλ. λ. [γκίνια](#).
- σπάω την παράδοση, βλ. λ. παράδοση.
- σπάω την πείνα μου, βλ. λ. [πείνα](#).
- σπάω την τιμή ή σπάω τις τιμές, βλ. λ. τιμή.
- σπάω τις αλυσίδες (ενν. του γάμου), βλ. λ. αλυσίδα.
- σπάω τις αλυσίδες, βλ. λ. αλυσίδα.
- σπάω το εμπάργκο, βλ. λ. εμπάργκο.
- σπάω το κεφάλι μου, βλ. λ. [κεφάλι](#).
- σπάω το κεφάλι μου στον τοίχο, βλ. λ. [κεφάλι](#).
- σπάω το ρόδι, βλ. λ. ρόδι.
- σπάω το συμβόλαιο, βλ. λ. [συμβόλαιο](#).
- σπάω το τσερβέλο μου, βλ. λ. τσερβέλο.
- σπάω τον πάγο, βλ. λ. πάγος.
- τα σπάσαμε, **α.** χαλάσαμε, διαλύσαμε μια συνεργασία, μια συμφωνία, μια σχέση, μια φιλία, έναν ερωτικό δεσμό: «επειδή δεν μπορούσαμε να συνεργαστούμε άλλο, τα σπάσαμε κι ο καθένας πήρε το δρόμο του || τον τελευταίο καιρό ήμασταν όλο γκρίνια, γι' αυτό τα σπάσαμε κι ησυχάσαμε». Συνών. *τσουγκρίσαμε τ' αβγά. β.* διασκεδάσαμε έντονα, ιδίως στα μπουζούκια: «χτες βράδυ πήγαμε και τα σπάσαμε με τον τάδε».
- τα σπάω (ενν. τα πιάτα, τα ποτήρια, τα μπουκάλια), γλεντώ, διασκεδάζω πολύ ζωηρά, πολύ έντονα: «κάθε φορά που πληρωνόμαστε, πάμε και τα σπάμε με τον τάδε». (Λαϊκό τραγούδι: *δεν πάω σπίτι μου απόψε να χαρώ την όμορφη βραδιά, απόψε όλα θα τα σπάσω και το πρωί θα πάρω τα κλειδιά*).
- τη σπάω, αποχωρώ, φεύγω: «παιδιά, εγώ τη σπάω, γιατί πέρασε η ώρα».
- την έσπασα, (για γυναίκες) ήμουν ο πρώτος άντρας που έκανα έρωτα μαζί της, την ξεπαρθένεψα: «είχαμε πέντε μήνες δεσμό και κάποια φορά την κατάφερα και την έσπασα».
- τον έσπασε στο ξύλο, βλ. λ. ξύλο.
- του 'σπασα τα μούτρα, βλ. λ. [μούτρο](#).
- του 'σπασα τη μούρη, βλ. λ. μούρη.
- του 'σπασα τη μύτη, βλ. λ. μύτη.
- του 'σπασε τα παϊδία, βλ. λ. παϊδί.
- του 'σπασε τα πλευρά, βλ. λ. [πλευρό](#).
- του σπάω τη βιτρίνα, βλ. λ. [βιτρίνα](#).

- του σπάω τη χολή, βλ. λ. χολή·
- του σπάω την καρδιά, βλ. λ. [καρδιά](#)·
- του σπάω τον τσαμπουκά, βλ. λ. [τσαμπουκάς](#)·
- του τη σπάω, τον εκνευρίζω, του χαλώ το κέφι: «μ' αρέσει αυτού του τύπου να του τη σπάω, γιατί μου είναι πολύ αντιπαθητικός»· βλ. και φρ. του κάνω σπάσιμο, λ. σπάσιμο.

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας